

ВІДГУК

офіційного опонента **Ілляшенко Наталії Сергіївни**

на дисертаційну роботу

Маслак Марії Володимирівни

**«ФОРМУВАННЯ СКЛАДОВИХ МЕХАНІЗМУ ВНУТРІШНЬОФІРМОВОГО
ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАСАДАХ ІНТРАПРЕНЕРСТВА»**,

представленої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

Актуальність дослідження

Інноваційний розвиток є запорукою виживання вітчизняних підприємств у кризових умовах, передумовою завоювання вигідних позицій на внутрішньому та зовнішньому ринках, формування стійких конкурентних переваг у динамічному макросередовищі. Трансфер технологій, у свою чергу, є одним із найбільш дієвих інструментів активізації інноваційної діяльності, що забезпечує успішну передачу новітніх розробок від винахідника до виробника. Популярнішими серед українських підприємців є форми зовнішнього трансферу, що передбачають комерціалізацію технологій, отриманих зі сторони. Однак, більш значимим для розвитку власного науково-технічного потенціалу та отримання додаткових економічних переваг є саме внутрішньофірмовий трансфер технологій. Така форма передачі передбачає активізацію науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт на підприємстві, сприяє становленню господарюючого суб'єкта не лише як реципієнта інноваційних продуктів, а й, у першу чергу, як продуцента новітніх ідей і технологій. Тому розвиток механізму внутрішньофірмового трансферу технологій є надзвичайно важливим та актуальним завданням сьогодення.

Варто підкреслити, що Маслак М. В. не лише обґрунтувала доцільність обраної тематики, але й поставила низку нових і важливих завдань, зокрема щодо розвитку організаційно-економічних основ трансферу власних технологічних розробок на засадах інтрапренерства. Актуальність теми підтверджується також і тим, що дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт НТУ «ХПІ» у межах держбюджетних тем МОН України: «Розробка організаційно-економічного механізму трансферу технологій» (ДР № 0108U001455), де здобувачем проведено дослідження термінологічної бази трансферу технологій; «Формування організаційно-економічного механізму моніторингу інноваційної діяльності» (ДР № 0111U002284), у межах якої здобувачем запропоновано методи вартісної оцінки інновацій; «Розвиток лідерського потенціалу національної гуманітарно-технічної та управлінської еліти в інформаційному суспільстві»

(ДР № 0115U000520), при виконанні якої здобувачем розроблено ієрархічну систему показників оцінки ефективності трансферу технологій машинобудівного підприємства.

Формулювання наукового завдання, нове вирішення якого отримано у дисертації

Метою дисертації визначено розробку практичних і науково-методичних рекомендацій щодо формування складових внутрішньофірмового трансферу технологій на засадах інтрапренерства. Для досягнення поставленої мети автором вирішено такі завдання: розвинуто теоретичні основи трансферу технологій; обґрунтовано необхідність розвитку внутрішнього інноваційного підприємництва як організаційно-економічної основи трансферу технологій; сформовано інтегральний підхід до оцінювання кумулятивного ефекту трансферу технологій, що ґрунтується на синтезі як прямих, так і опосередкованих результатів передачі інтелектуально-інноваційних об'єктів; розроблено матричний підхід до визначення вектору розвитку системи трансферу технологій, що передбачає врахування викликів і можливостей зовнішнього середовища та внутрішніх інноваційних компетенцій; розроблено сценарії розвитку складових механізму трансферу технологій у рамках визначених векторів; запропоновано стандартно-індексний підхід до визначення вартості технологій, що передається, який, на відміну від існуючих, акцентує увагу на рівні корисності, унікальності та інноваційності розробки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що сформульовані у дисертації

Ознайомлення з дисертацією Маслак М. В. дає підстави стверджувати, що її положення та наукові результати відзначаються фундаментальністю та ґрунтовністю. Мета та завдання чітко окреслені та логічно побудовані. В основу дослідження покладено сучасні наукові підходи до визначення поняття «трансфер технологій», особливості стимулювання розвитку інтрапренерства на вітчизняних машинобудівних підприємствах, засади матричного та сценарного підходів. Для вирішення поставлених наукових завдань автором вивчено достатню кількість праць вітчизняних і зарубіжних дослідників, використано різноманітні методи економічних досліджень.

У дисертації розроблено та апробовано наукові пропозиції, які у своїй комплексності є шляхом вирішення наміченого економічного завдання. На користь надійності представлених у роботі результатів свідчить застосування широкого набору методів статистичного аналізу, економіко-математичних та графічних методів, які на основі обробки значної за обсягами первинної статистичної та фінансово-аналітичної інформації дали змогу обґрунтувати

практичні рекомендації щодо формування складових внутрішньофірмового трансферу технологій.

Наукові положення, висновки і рекомендації висвітлені у достатній кількості наукових праць у фахових періодичних виданнях, у тому числі таких, що входять до міжнародних наукометричних баз, та на профільних науково-практичних конференціях.

Окремі теоретичні та методичні положення дисертаційної роботи використовуються в навчальному процесі Національного технічного університету «ХПІ» при викладанні дисциплін «Інноваційний менеджмент», «Креативний менеджмент», «Трансфер технологій» та ін. (акт від 20.01.2017 р.).

Розроблені положення дисертації рекомендовані до практичного впровадження Державною службою інтелектуальної власності України (м. Київ, довідка № 1-13/7012 від 04.09.2015 р.), у ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» (м. Кременчук, довідка від 11.03.2015 р.), науково-виробничій компанії «Трансфер нових технологій» (м. Харків, довідка № 25 від 17.07.2013 р.), ПАТ «Кременчуцький завод дорожніх машин» (м. Кременчук, довідка від 03.12.2014 р.), ДП ХМЗ «ФЕД» (м. Харків, довідка № 167/12 від 16.10.2014 р.), Науково-дослідному центрі індустріальних проблем розвитку НАНУ (м. Харків, довідка № 45 від 18.02.2015 р.). Викладене вище свідчить про достатньо високу обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, що викладені у дисертаційній роботі.

Відповідність структури дисертації встановленим вимогам

Структура дисертації Маслак М. В. відображає логіку розв'язання поставлених мети та завдань, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 234 найменувань і п'яти додатків. Дисертація відповідає вимогам державного стандарту та паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Наукова новизна і достовірність отриманих результатів

У дисертаційній роботі сформульовано та обґрунтовано ряд положень, висновків, рекомендацій, які відзначаються науковою новизною та мають практичну спрямованість, зокрема, заслуговують на увагу наступні пропозиції.

Заслуговує на увагу представлений автором підхід до розрахунку кумулятивного ефекту трансферу технологій, що, на відміну від існуючих, передбачає оцінювання накопичених результатів передачі інноваційних технологій за різними функціональними сферами: підвищення прогресивності техніко-технологічної бази, формування нових навиків до креативної діяльності у персоналу підприємства, активізація інноваційної діяльності,

вихід на нові ринки збуту, формування стійких конкурентних переваг продукції господарюючого суб'єкта тощо (пп. 2.3).

Цікавими також є пропозиції щодо використання сценарного підходу для забезпечення ефективного розвитку трансферу технологій на вітчизняних підприємствах. Представлено чотири сценарії за якісними напрямками розвитку: «Оптимізація джерел фінансування», «Розвиток інтелектуально-кадрової складової системи трансферу технологій», «Розвиток виробничо-технологічної складової системи трансферу технологій» і «Розвиток ринкової складової системи трансферу технологій» (пп. 3.4). При цьому розгортання того чи іншого сценарію передбачається в межах певного вектору, який визначає загальні тенденції розвитку трансферу технологій на підприємстві відповідно до характеру та сили впливу макро- та мезорівнів: активний розвиток, помірний розвиток, антикризова програма, криогенний період (пп. 3.3). Запропонований підхід надає можливість узгоджувати інтенсивність використання внутрішніх інноваційних можливостей з умовами зовнішнього середовища, забезпечувати високий рівень адаптивності та гнучкості системи трансферу технологій.

Для визначення сприятливості макrorівня автором запропоновано використання комплексного підходу, що ґрунтується на врахуванні чотирьох складових: науково-кадровий потенціал країни, розвиток інноваційної діяльності, фінансова сприятливість, розвиток внутрішнього ринку об'єктів інтелектуальної власності (пп. 3.1). Представлена методика надає можливість врахувати міцність «підґрунття» для розвитку трансферу технологій, наявність достатнього ресурсного забезпечення для успішної розробки, передачі та комерціалізації інноваційних продуктів на українських машинобудівних підприємства.

Достатньо обґрунтованою є також пропозиція автора щодо використання стандартно-індексного підходу до визначення вартості технології. У дисертації підкреслюється, що ціна повинна включати не лише витрати на розробки та освоєння інновації, але й коригуватися залежно від рівня її унікальності, наукоємності, новизни та ймовірної ризикованості (пп. 3.2).

Результатом проведених досліджень є сформована структура механізму внутрішньофірмового трансферу технологій, що включає в себе організаційну, економічну, мотиваційну, експертно-дослідницьку підсистеми а також підсистему комерціалізації на засадах інтрапренерства (пп. 3.4). При цьому автор підкреслює, що основою ефективного функціонування механізму передачі є розвиток інтрапренерства на вітчизняних машинобудівних підприємствах (пп. 2.2). Саме ефективна внутрішня кооперація, ініціативність

і креативність персоналу є передумовою формування стійкої платформи для розвитку системи трансферу технологій у різних умовах господарювання.

Отже, оцінюючи обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, варто відзначити високий рівень теоретичного та методичного опрацювання автором головних аспектів досліджуваної теми.

Повнота викладу результатів дослідження у друківаних працях

Основний зміст дисертації відображено в 24 наукових публікаціях, з них 7 статей у наукових фахових виданнях (2 у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз), 3 – у іноземних фахових періодичних виданнях, 3 – в інших виданнях, 11 – у матеріалах конференцій.

Аналіз відображення результатів дослідження в авторефераті

Текст автореферату дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам МОН України, відображає головні положення, зміст, результати і висновки дисертаційного дослідження. Зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними. В авторефераті наведено список праць за темою роботи й вказано обсяг теоретичних і експериментальних досліджень, опублікованих автором самостійно та у співавторстві.

Дискусійні положення та зауваження

Відзначаючи змістовність поданої до захисту дисертації, обґрунтованість її основних положень, висновків і рекомендацій, не можна водночас залишити без уваги і певні недоліки та дискусійні положення, а саме:

1. Дещо не узгодженими подано автором різновиди трансферу технологій та його форми (пп.1.1, рис. 1.1, табл. 1.1, рис. 1.3). Так, в табл. 1.1 подана класифікаційна ознака «за формою» не узгоджується з представленими на рис. 1.1 формами трансферу технологій та на рис. 1.3 організаційно-економічними формами трансферу технологій.

2. Удосконалене автором визначення дефініції «внутрішньофірмовий трансфер технологій» не достатньо в повній мірі відображає мету проведення даного процесу. Так, автором зазначається про мету «покращення техніко-економічних показників роботи та посилення конкурентних позицій підприємства та (або) його продукції» (стор. 25 дисертації) та «підвищення обґрунтованості прийняття управлінських рішень» (стор. 3 автореферату). Однак автором не говориться про те, як внутрішньофірмовий трансфер технологій впливає на економічні результати діяльності підприємства, на рівень його прибутковості.

3. У пп. 3.2 автором досить детально описаний стандартно-індексний підхід до визначення вартості інноваційної технології, однак переважно у

розрізі формування ціни для передачі об'єкта третій стороні. При цьому формуванню внутрішніх цін практично не приділено уваги.

4. Дуже лаконічно описані механізм створення та перспективи розвитку координаційного центру транс технологій (пп. 3.4), хоча вони заслуговують значно більшої уваги, являючи собою реальний шлях вирішення ряду проблем інноваційного розвитку на вітчизняних машинобудівних підприємствах.

5. У рамках обраних сценаріїв розвитку (пп. 3.4) систем трансферу технологій було б доречно сформувати конкретні набори інструментів для реалізації поставлених оптимізаційних завдань.

6. Формуючи складові механізму внутрішньофірмового трансферу технологій, автору варто було б більше уваги зосередити на суб'єкті даного механізму, детальніше показати його місце та роль в загальній системі.

Наведені зауваження не зменшують загальної оцінки наукового рівня дисертаційного дослідження та окреслюють перспективи подальших напрацювань здобувача.

Загальний висновок

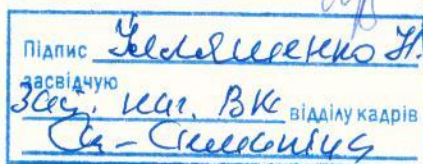
Дисертація Маслак М.В. є завершеним і цілісним науковим дослідженням з одержаними обґрунтованими результатами. Мета та завдання виконані, сформульовані автором висновки розкривають основні наукові результати.

Дисертація оформлена згідно зі встановленими вимогами, має наукову і практичну цінність. Згідно всіх критеріїв (актуальність, теоретико-методичний рівень, практичне значення, обсяг друкованих праць та їх кількість) відповідає вимогам МОН України до кандидатських дисертацій у даній галузі знань. Автореферат та публікації здобувача відображають сутність основного змісту дисертації.

Тема та зміст дисертаційної роботи відповідають вимогам п.п. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор, Маслак Марія Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

к.е.н., доцент, доцент кафедри маркетингу
та управління інноваційною діяльністю,
Сумський державний університет

Маслак Марія Володимирівна